

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare cu însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina (Ancora, Ardelean), Arșina, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.) Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut cu însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișorea, Chiorăria, Cîntetiana, Codreana, Cod. J. Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corviniana, Creditul, Crișana, Șugrăneana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeanu, Gloria, Grănițeru Hașegana, Hondoleana, Insoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Lucafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielu, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oravițana, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăneana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ilva-mare), Răureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul sâses), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Silvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăana, Țibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânămărtin), Vulturul (Tășnău), Zărândeană, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:
CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Greutățile financiare ale „Asociațiunii“.

«Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român» este, precum se știe îndeobște, cea mai de căpetenie instituție de cultură a neamului nostru din Ardeal și Ungaria.

Iniințată de marii noștri înaintași acum sunt 52 de ani pentru cultura poporului român din Transilvania și lărgindu-și cadrele la 1896, și peste părțile ungurene ale patriei noastre, «Asociațiunea» a stărui, prin reprezentanții săi, asupra multor probleme de viață ale poporului nostru.

Ei i s'au creat cadre foarte frumoase, între cari se poate desvolda o activitate de cel mai mare folos pentru viitorul poporului nostru, avizat numai la puterile proprii în această țară.

În aceste cadre se poate lucra cu belșug pentru progresul religios-moral, național-cultural, economic, social etc.

Durere numai că, avizată fiind această instituție singur la ajutorul benevol al membrilor săi, ea nu a putut să pătrundă până acum decât în măsură minimală în conștiința poporului și astfel nu se bucură de mijloacele materiale, cari i-ar înlesni o lucrare intensivă și multilaterală în toate satele.

Apelurile adresate an de an publicului pentru a-i oferi sprijinul, propaganda făcută în adunările generale și în adunările despărțămintelor «Asociațiunii» nu au avut darul de a a-

trage un contingent îndestulitor de membri și sprijinitori.

Nici revista «Transilvania», nici secțiunile științifice-literare, nici școala civilă de fete nu au putut să pornească un curent puternic în interesul «Asociațiunii».

Abia în ultimele două decenii se poate remarca un progres mai mare la «Asociațiune»: prin organizarea unui număr mai mare de despărțăminte, prin înființarea de agenturi și biblioteci în comune, prin ținerea de prelegeri populare în toate părțile, prin tipărirea și distribuirea de cărți la popor și peste tot prin o lucrare mai practică și mai însuflețită la centru și în despărțăminte.

Dar și acum lucrarea este anevoioasă. Pentru o lucrare mare culturală, cum este aceea pe care trebuie să o săvârșească «Asociațiunea» la un popor de peste trei milioane, rămas îndărăt în toate direcțiunile, mijloacele, care ea le are la îndemână, sunt foarte minimale.

Cu un buget de Cor. 67,097-50, cum este bugetul «Asociațiunii» pe anul 1914, nu se poate face decât foarte puțin pentru cultura poporului nostru, așezat în vr'o 4000 de sate și cătune.

Această sumă bugetară se fărâmițează în zeci de părți și astfel efectele ei nu se prea simțesc. *Salarele funcționarilor și servitorilor, speșele de cancelarie, dotațiunea școlii civile de fete, a bibliotecii, a revistei «Transilvania», a Muzeului, a secțiunilor și prelegerilor populare, mai departe speșele cu editarea Bibliotecii populare, cu reparaturile, contribuțiile, interesele de*

cont curent ș. a., — toate aceste trebuințe, neapărate pentru mersul «Asociațiunii», consumă venitele de cari poate să dispună această instituție, fără ca, dupăcum am spus, să se poată introduce un avânt în mersul ei.

Pentru o instituție cu cadre așa largi și cu scopuri așa de mari cum sunt acele ale «Asociațiunii», bugetul de Cor. 67,097·50, nu este propriu pentru o lucrare de regenerare și înălțare a poporului nostru.

Când numai editarea «*Bibliotecii populare*» a costat în anul trecut de gestiune peste Cor. 22,060·—, iar editarea revistei «*Transilvania*» aproape Cor. 9000·—, școala civilă de fete Cor. 12,000·—, prelegerile populare Cor. 2000·—, adică laolaltă circa Cor. 45,000·—, apoi retribuirea funcționarilor și personalului de serviciu Cor. 17,000·—, cheltuielile de birou aproape Cor. 5000·—, și interesele de cont-curent Cor. 6000·—, — e ușor de priceput, că venitele «Asociațiunii», ale acestei instituții cu cadre atât de largi și cu scopuri așa de mari, se consumă toate, fără ca ea să poată pătrunde, cum ar fi de dorit și de neapărată trebuință, în masele largi ale poporului.

Ba venitele de până acum nici nu mai sunt îndestulitoare pentruca «Asociațiunea» să poată face față tuturor angajamentelor luate. Școala ei civilă de fete cu internat, ne mai putându-se susține, mai ales din cauza scumpetei celei mari și a necesităților ei crescânde, reclamă jertfe tot mai mari din partea susținătorului său, adică a «Asociațiunii». Deficitul din anul trecut al acesteia a fost de Cor. 5444·74, cu toată că a avut 90 eleve în internat. Deficitul anului de față, când în internatul școlii sunt numai vr'o 70 eleve, are să fie mult mai mare.

Iată cauza pentru care și adunarea generală din a. c. a acestei instituții a surlat de nou chestiunea de viață a sporirii venitelor ei. Anume: a încredințat comitetul central să intervină la venerabilele consistoare ale bisericilor noastre, ca să permită și sprijinească *introducerea în toate bisericile românești a unui disc sau casetă*, cari vor fi făcute din partea Asociațiunii și cumpărate de particulari pe seama bisericilor.

Mai departe adunarea generală a încredințat comitetul să insiste pe lângă toate *băncile* noastre să dea, în fiecare an 1% din venitul curat pentru scopurile «Asociațiunii». În acest scop comitetul central să ceară și sprijinul «Solidarității».

Iar comitetul central a ales o *comisiune financiară permanentă*, care să se ocupe de chestiile financiare ale «Asociațiunii» și să

caute resursele necesare pentru înlăturarea deficitului și pentru asigurarea unui avânt în mersul acestei instituții.

Chestia introducerii discului sau cassettei în interesul «Asociațiunii» este, fără îndoială, un mijloc frumos și vrednic de a fi îmbrățișat cu căldură de căpeteniile bisericilor noastre. Pe această cale, cu zel și stăruință, s'ar putea aduna sume însemnate. Dacă ar succeda ca dela fiecare individ să se colecteze numai un crucer (2 fileri) pe an, dela întreg poporul nostru s'ar aduna, pe această cale, suma respectabilă de vr'o 30,000·— floreni sau Cor. 60,000·—. De sine se înțelege, că putându-se executa această hotărâre, «Asociațiunea» ar fi ajutată într'un mod simțitor, fără ca publicul nostru să fie de loc îngreunat. Ne temem însă, că o mare parte din preoțimea noastră, nefiind destul de bine disciplinată și pătrunsă de sfințenia cauzei, nu se va pune cu devotament în serviciul ei și astfel lucrul poate să rămână baltă, așa că, și în chipul acesta, să nu se rebonifice, în multe locuri, nici prețul cassetelor, cari vor costa cel puțin câte 3 coroane bucata.

Cu colecta filerului s'a mai încercat la noi, fără să se obțină rezultate satisfăcătoare.

Măcar de ar succeda de data aceasta.

Cealaltă hotărâre: de a se cere ajutorul băncilor, deasemeni s'a încercat și altă dată, fără a se ajunge la vreun rezultat. Anume: s'a reclamat înainte cu 10 ani înființarea unui *fond cultural al băncilor* în interesul culturii noastre naționale. Nici această idee salutară însă nu s'a putut realiza.

Dar nu urmează, că ea nu se va putea realiza acum.

Experiențele făcute timp de 10 ani și necesitățile tot mai mari, ce se ivesc pentru îndrumarea și răspândirea culturii în masele poporului nostru, ne dau nădejdea, că de astădată glasul «Asociațiunii» va fi ascultat. Pentru că pe seama băncilor noastre este indicat un rol de importanță capitală în acțiunea de ameliorare a situațiunii culturale și economice a poporului nostru.

Noi toți trebuie să vedem, că băncile nu vor putea să meargă, și în viitor, tot pe calea bătută până acum. Ele numai așa vor satisface pedepplin rostul lor în viața poporului nostru dacă, ținând seamă de spiritul timpului, vor ști să adăpostească instituțiunile noastre culturale și economice existente și dacă vor da impulsul trebuincios pentru crearea altor instituțiuni noi, fără de cari viața amărâtă a poporului nostru trebuie să se istovească.

Băncile, împreună cu celelalte instituțiuni ale noastre, au să pregătească terenul pentru progresul nostru cultural și economic, să deie avânt agriculturii, industriei și comerțului, cum și rețelei de tovărășii economice și culturale, ce este pe cale de a se înfiripă.

Băncile și oamenii din jurul lor vor trebui să-și impună, precum am spus și în alte rânduri, o serie întreagă de jertfe pentru scoaterea poporului nostru din piroteala de azi.

Factorii conducători ai băncilor vor trebui să aibă tot mai mult în vedere, pe lângă consolidarea institutelor financiare, și întărirea puterii de prestațiune a elementelor, ce dau seva necesară acestor instituțiuni, adică a clientelei lor. E doar foarte clar, că cu cât clientela băncilor va deveni în o situație mai favorabilă culturală și economică, cu atât va deveni mai favorabilă și situația a însăși băncilor.

Iată dară pentru ce credem, că deastădată băncile vor ști aprecia în deplină măsură apelul, ce li se face din partea «Asociațiunii» și i vor sări într'ajutor, destinând 1% al venitului lor curat în favorul acesteia.

În felul acesta, din venitul curat de peste Cor. 4.000.000 al băncilor i s'ar da în sumă rotundă circa Cor. 40.000.—.

Cu această sumă și cu aceea, ce ar rezultă anual din colecta făcută prin cassettele din biserici, — «Asociațiunea» ar putea să deie un avânt mare lucrărilor sale și o eră nouă s'ar introduce în viața ei și, deodată, în viața poporului nostru.

Un alt mijloc pentru sporirea venitelor «Asociațiunii» este acela al sporirii despărțămintelor și membrilor din aceste despărțăminte.

Acest mijloc s'a invocat cu toate ocaziile și el este, de fapt, unul dintre resursele cele mai de căpetenie pentru ameliorarea situației financiare a «Asociațiunii». Pentru că este aproape unicul mijloc prin care «Asociațiunea» s'a susținut până acum și se susține și de prezent.

De aceea, credem că nu spunem un lucru fără de rost și irealizabil când constatăm, și cu această ocaziune, că este o necesitate imperativă de a se înmulți cât mai în grabă numărul despărțămintelor «Asociațiunii» cu încă atâtea despărțăminte câte funcționează în timpul de față. Aceasta din două foarte ponderoase motive. Cel dintâi este, pentru că promovarea trebuințelor noastre culturale și economice cere neapărat, ca să avem despărțăminte în toate regiunile locuite de Români. În același timp despărțămintele prea vaste trebuiesc, inomis, dismembrate în mai multe despărțăminte mai mici, ca astfel organele conducătoare ale acestora

să poată face, an de an, o propagandă culturală și economică intensivă în toate comunele despărțământului. O propagandă intensivă și cu efect nu se poate face în despărțămintele constatatoare din câte 40—100 și chiar și mai multe comune. Acest motiv foarte ponderos reclamă o arondare, în cel mai rău caz, după cercurile pretoriale, iar, unde aceste sunt prea vaste, despărțându-se și ele în două, ca astfel un despărțământ să nu se compună din un număr mai mare de 15—25 comune.

Călăuzite de acest principiu sănătos și unic cu prospecte sigure de o dezvoltare grabnică și normală, «Asociațiunea» ar trebui să mai înființeze, pe lângă cele 76 despărțăminte actuale, încă pe atâtea.

În chipul acesta s'ar promovă mai grabnic și mai bine nu numai propaganda culturală și economică, ci s'ar putea realiza cu bun succes o organizare temeinică a poporului nostru.

Iar prin acest fel de organizare și pătrundere în toate satele și cătunele noastre, s'ar putea spori, în timp apropiat, numărul membrilor de toate categoriile, la cel puțin de două ori atâtea câți sunt azi înrolați sub flamura «Asociațiunii».

E doar fapt constatat, că numărul membrilor «Asociațiunii» s'a sporit în proporția sporirii despărțămintelor. Fiecare despărțământ nou a făcut «Asociațiunea» mai bine cunoscută la cărturarii și poporul de pe teritoriul lui și i-a dat acesteia câte un contingent nou de membri.

Totașa are să fie și dacă se va spori numărul despărțămintelor în sensul celor indicate în șirele precedente.

Pe calea aceasta se va ajunge și trebuie să se ajungă, în timp scurt, la un număr cel puțin îndoit de membri de toate categoriile. Și când «Asociațiunea» va avea sub flamura sa, fie și numai 300 de membri fondatori, 1000 pe viață, 5000 ordinari și 25.000 ajutători, ea are să fie scăpată de marile griji materiale, la cari este expusă acum, va putea lucra mai cu spor în toate direcțiunile și va realiza rezultate îmbucurătoare pe toate terenele indicate în statutele și regulamentele ei.

Dar pentru o instituție așa de neapărat necesară, cum e «Asociațiunea», trebuie să se găsească și alte resurse, cari să-i facă posibilă o dezvoltare, cu adevărat mare și ca să-și poată susține și desvoltă instituțiile create de ea, cum e școala civilă de fete și celelalte creațiuni ale ei.

Căci ar fi nu numai o rușine, ci și un păcat strigător la cer, ca un popor, ca al nostru, de peste 3.000.000 să nu poată susține o instituție cum e «Asociațiunea» și creațiunile ei.

Numai în numărul trecut al acestei reviste am arătat, cum o frântură de popor, ca cel săsesc, cu vr'o 200,000 de suflete, este în stare să susțină o reuniune mare agricolă, la care sunt înrolați peste 12,000 de membri și numai pentru cursuri și prelegeri a cheltuit în anul trecut peste K 12,000. Iar noi un popor de 15 ori mai mare avem abia cu vre-o 2000 de membri mai mulți la «Asociațiune» decât au Sașii la reuniunea lor agricolă. Apoi pentru prelegerile economice «Asociațiunea» nu a putut cheltui, din budgetul său, nici jumătate cât a cheltuit numita reuniune. Și se știe că noi nu avem decât o singură reuniune agricolă, în comitatul Sibiiului, iar celelalte zeci de comitate sunt avizate la prelegerile economice aranjate de «Asociațiune», prelegeri, cari ar trebui să se țină în toate satele și cari ar fi să se urce la zeci de mii în fiecare an.

Ca să se poată realiza pe o scară întinsă chiar și numai chestia prelegerilor populare și mai ales a celor economice, ar fi neapărat necesar, spre acest scop, nu un buget de 4—5000 de coroane, ci înzecit mai mare ca în felul acesta, să se poată susține 10—15 conferențieri agricoli și cooperativi harnici și ca să se poată remunera cât de modest, cum s'a accentuat altădată în foile noastre, și secretarii despărțămintelor.

E doar evident că, în zilele noastre, fără bani nu se poate face nici cultură, nici literatură, nici economie.

Iată deci, repetăm, că e timpul suprem să facem toate eforturile posibile pentru a da «Asociațiunii» mijloacele financiare necesare pentru susținerea creațiilor sale de folos obștesc și pentru ca ea să se poată dezvoltă conform trebuințelor noastre, multe și mari.

Organele conducătoare ale «Asociațiunii» să desvoalte o lucrare intensivă pentru sporirea despărțămintelor și, prin aceasta, a membrilor.

Consistoarele să iee dispozițiunile trebuincioase, ca colecta crucerului să se execute în toate parohiile.

Băncile să aducă, și ele, jertfa ce li-se cere, contribuind toate, în mod sistematic și permanent, pentru ca, în modul acesta, să i-se pună «Asociațiunii» la dispoziție mijloacele financiare necesare pentru o propagandă culturală și economică în stil mare și cu succes deplin.

Să se caute, în fine, și alte resurse. Nu ne îndoim că s'ar mai găsi o mulțime.

Astfel lucrând, ne-am îndeplini una din cele mai înalte datorințe, ce le avem pentru cultura noastră și asigurarea viitorului nostru.

Să sperăm, că așa vom lucra.

România nouă.

Cine trage la indoială, că războiul purtat de cele 4 state balcanice împotriva Imperiului otoman ar fi avut numai un caracter național și nu unul mai principal, un adânc caracter *economic*?

Interesele mai mult economice, au constituit imboldul puternic, în urma căruia, Bulgaria, Sârbia și Muntenegru au aruncat în ghiarele morții mulțimea de vieți tinere și productive și au cheltuit ultimul ban din visteria țării. Bulgaria n'avea la Marea-Neagră un drum destul de sigur pentru exportul produselor sale, căci Turcii, stăpâni pe Dardanele, puteau pune oricând piedeci mersului exportului. Sârbiei nu-i eră posibilă emanciparea economică de către Austro-Ungaria din cauză, că nu avea o ieșire la mare. Am văzut la 1908 cu ocaziunea anexării Bosniei, cu ce dorință fierbinte voia războiu. Nu-i ardea ei de conaționali bosniaci, ei doria deschiderea altor debușuri, cari nu se pot găsi decât prin ieșire la coastele Adriatice.

Nu cred, că învingerea României să fi fost alimentată mai mult de problema strategică, decât de *problema economică*.

România este în plină perioadă de progres și avânt economic, a simțit, că cu prețul tuturor jertfelor, trebuie să-și asigure o existență și un viitor economic, cât mai strălucit. În această țară la Soare răsare, se găsesc toate comorile neprețuite, cari le poate avea un popor pentru a se fericii. România are aur și argint, piatră de marmoră, lemn de construcții, cărbuni, sare și petrol. Ea mai este și al doilea grănar al Europei. Trebuie însă să se industrializeze și să devină un *Exportstaat*!

Calea apucată ne indică deja un viitor mare. După 48 de ani de muncă, România a realizat un progres uimitor. S'a publicat situația țării pentru anul 1911, din care vedem că țara are un export și import de un miliard 262 milioane. Acum 40 de ani, la începutul domniei regelui Carol cel mare, întreg exportul și importul împreună nu valora mai mult decât 150 milioane. În anul 1911 importul eră de 570 milioane, iar *exportul de 691 milioane lei*. Un bilanț economic foarte activ.

Treptat cum i-a crescut puterea economică, România a simțit și necesitatea de a avea drumuri deschise la Marea-Egee și la Marea-Adriatică. Și le-a câștigat, le are. Până înaintea campaniei avea două porturi la mare: Constanța și Sulina, și două pe Dunăre: Galaț și Brăila, și abia respiră. Acum are 4 porturi minunate la mare și 4 porturi dunărene: Constanța, Sulina, Mangalia, Balci, Turtucaia, Silistra, Galaț, Brăila. Noua situație politică aduce cu sine necesitatea expansiunii economice peste întreg Balcanul, Egipt, și Asia-mică, apoi apusul Europei. Până mai ieri în Mangalia, acest port situat la granița Bulgariei, locurile de case se vindeau cu 5 lei. Acum spun martorii oculari, că intravilanele se cumpără cu *mii* de franci.

România nouă e mărită cu 479,166 hectare pământ fertil. Teritoriul ocupat valorează multe sute de milioane în averea națională. Intrucât își dau seama conducătorii țării Românești de valoarea reală a acestui pământ acum românesc, este faptul, că Corpurile legiuitoare cer urcarea sumei de 480 milioane votate deja pentru căi ferate și șosele. Se vor construi linii ferate directe: București—Siliștra—Dobrici—Balcic. Apoi pod peste Dunăre. Balcicul va lua întâietatea portului bulgar Varna și pentru că Bulgarii o știu asta, guvernul lor a făcut propunere la București, că oare nu este statul român învoit să se lege Dobriciul și Kavarna direct cu portul Varna.

Proiectele sunt deja gata pentru a mări parcul de vapoare la Serviciul maritim și la Navigațiunea fluvială română. Iar pentru sporirea unităților marinei de război, s'au comandat noi vase de război în Italia și Anglia. Mangalia va deveni un port militar temut în Marea-Neagră.

Și țe bine așa. România să se întărească și să înflorească pe teren economic și financiar. Întărirea ei, întărește tot poporul românesc... Valoarea ei în urma concepției grandioase și expansive în viața politică economică, — îi va mări prestigiul în aspirațiile ei naționale...

R. S. M.

Bancherul din provincie.

Scrisoarea XXII.

Salarele funcționarilor.

Intrebi, că oare n'ar fi cu puțință, ca pentru fiecare filială să se statorească un pausal fix pentru salare, și directorii să fie plasați după merit, astfel, că cel mai distins să ajungă în fruntea celei mai rentabile filiale, cel următor într'al doilea loc mai bun și așa mai departe.

Numai cât că salarele stabilite pe baza principiului acesta, s'ar transformă foarte repede într'o nedreptate patentă, pentru că foarte ușor se poate întâmpla, ca venitele unei filiale să fluctueze din motive, pe cari directorul să nu fie în poziție a le controla. Dacă șema de salar o acomodezi fluctuațiilor acestora, atunci șema nu va fi fixă și va încetă a fi dreaptă.

Dar să vedem ce consecuențe are observarea gradațiunii? Dacă moare directorul A, după drept capătă locul lui B, care apoi cu timpul face loc lui C, al cărui post apoi mai târziu îl va ocupa D, și așa mai departe până atunci, până când întreg corpul directorilor a decedat, când poți apoi începe din nou jocul dela început.

Calculat-ai vreodată cât costă dacă cei treizeci de directori ai filialelor institutului tău, dimpreună cu femeile, familia, servitorimea și cu acareturile și mărunțișurile lor pornesc în continuu pe drum ca nomazii? Dar presupunând chiar, că funcționarii tăi din provincie se împacă cu viața aceasta nomadă,

nu cred că se vor împrietini cu ea și clienții tăi. Cu greu vor avea voie să intre în legătură permanentă cu un director, care pribegește ca și țiganii corturari încoace și încolo.

Clienții băncilor manifestează față de director, de regulă o mare și intimă încredere, pe care nu bucuroș o transpun asupra unui străin. Tot așa de puțin îi place omului să-și schimbe bancherul, ca și medicul sau avocatul. Și mai puțin îi convine, dacă e necesitat să-și schimbe bancherul, ori voiește ori nu.

Inzadar îi vei spune, că de fapt nu-și schimbă bancherul, pentru că oricum totuș numai de acesta e vorba. Nu membrilor din direcțiune, sau societății pe acții, ci directorului în persoană își spune clientul toate păsurile și necazurile lui și numai dela el cere sfaturi prietenești în chestii financiare.

Afară de aceea nu e de dorit, și însemnează chiar o risipă a forțelor a transfera pe un director dintr'un ținut, pe care-l cunoaște, într'unul în care se simte cu totul tot străin. Cunoașterea persoanelor, cu care va avea de lucru, e una din cele mai prețioase însușiri individuale ale directorului, însușiri care nu-i iertat a le desconsidera sau a le jertfi.

Uneori transferarea nu se poate încunjură. Se poate întâmpla, ca să devină vacant postul de conducător al unei filiale importante și pentru ocuparea acelui post cel mai potrivit să fie directorul cutărei filiale îndepărtate. Cu un cuvânt trebuie ținut seamă de faptul, că deși nici un director nu e legat de filiala sa, totuș schimbările, după puțință, sunt de a se încunjură.

La o bancă înaintarea nu se poate normă pe bază de prioritate sau pe bază de ereditate. Serviciul, care se poștește dela oficiantii și practicanții de bancă nu este numai automat. Oamenii aceștia merită mai multă considerație decât tăietorii de lemne și sacagii. Ei nu formează roatele și părțile unei mașini, cari fiecare la locul său își îndeplinesc lucrul orbește, fără de nici o grije și responsabilitate. O anumită uniformitate în manipulația zilnică a băncilor nu se poate evita, însă operațiile de bancher nu consistă numai din manipulare, administrare, nu sunt numai literă moartă. Ele oferă tuturor ocaziune pentru validitatea forțelor și a însușirilor lor atât a celor mai distinsse, cât și a celor mai simple. Așadară salarele trebuie fixate în conformitate cu însușirile intelectuale și cu timpul de serviciu al oficiantilor.

Dacă toate celelalte sunt egale, atunci funcționarul care servește mai de mult are preferință la avansare. Dacă însă alt merit nu are și cel mai tânăr îl întrece în serviciu, atunci nu este decât just ca să fie înaintat cel mai bun, deși e mai tinăr.

Aceasta poate fi neplăcut pentru funcționarii, mai puțin capacitați, dar este și mai neplăcut pentru bancă. Interesele acesteia din urmă cer ca oamenii capacitați să fie aplicați și exploatați acolo unde este nevoie de ei, pentru că în fine capacitatea nu o aduce totdeauna etatea.

Vom află de bună seamă la fiecare bancă funcționari, cari se țin pe sine capabili și de o muncă mai superioară, decât de a umplea rubrici și a purta cărți, dar chiar și dacă este așa, este evident, că nu poate fi fiecare director, secretar, sau șef-contabil. Există la fiecare bancă, capacitați neapreciate, sau rău apreciate, dar direcțiunea abia are motiv, de a aplica la posturile conducătoare pe alții, decât pe cei mai co-

responsători. Și fiindcă aceasta e așa, unui funcționar subaltern tot așa de puțin i-se poate imputa că n'are capacitate pentru un post conducător, precum nu i-se poate face imputarea, că n'a ajuns admiral sau ministru-președinte. Acesta e năcazul lui, dacă peste tot se poate numi astfel. Sunt printre conducătorii de bănci destui, cari își reamintesc cu părere de rău, timpurile, când salariul le era modest, dar în schimb nici grijile nu le erau mai mari.

În serviciul fiecărei bănci se află oameni, cari preferă înaintarea în slujbă după anii de serviciu. Sistemul acesta însă recunoaște numai o singură virtute: numărul anilor. Dacă vom lua de bază învățăturile trecutului, vom vedea că are preponderanța sistemul ancienității, de altă parte însă puterea de judecată, bogăția de idei și capacitatea culeg laurii dacă merg mână în mână cu tinereța. Directorii tăi ar primi bucuroși acest sistem. Cel puțin ar scăpa de multa chibzuială și bătaie de cap, de care au acum necesitate din caz în caz, pentru a așeza persoana acomodată la postul corespunzător. Sistemul ancienității (legat de etate) nu pretinde nici o chibzuială, fiindcă funcționează în mod automatic. Înaintarea nu este condiționată de merit ci, de mortalitate. Lipsește serviciul de orice interes, afară de acela, că oare celălalt, anteriorul în post, când se va duce pe lumea cealaltă. Ce folos de toată hărnicia, dacă înaintarea și așa nu depinde de capacitate și sânguință; și este de mirare, când urmările acestui sistem, sunt de cele mai multe ori trândăvia și nepăsarea în oficiu.

Banca nu poate da fiecărui funcționar salariu mare, dacă însă le sunt deschise chiar și posturile cele mai înalte pe sama acelora, cari se dovedesc capabili, atunci în corpul funcționarilor nu va domni lenea. Fecare își va împlini funcția cu toată râvna și după cea mai bună știință a sa, și fiecare se va ocupa serios cu specialitatea sa. Numai în modul acesta se poate crește un corp de funcționari capabili de muncă, zeloși și de încredere.

Dar chiar și dacă banca nu poate da fiecăruia salariu mare, este un sistem greșit și rău a salariza fie și numai un funcționar în mod necorăspunzător. Nu-i permis să se fixeze salariul unui funcționar, făcând comparația, că cei de o categorie cu el în mediu cât capătă. Se poate să nu fie om capabil, se poate că, abia este ceva mai mult decât un servitor onest și diligent. Dacă vom cugeta însă, cât de mult trebuie să se încreadă direcțiunea unei bănci în omenia, incoruptibilitatea și onestitatea corpului funcționarilor săi, cu greu se va lipsi de aceia, cari au dovedit în decursul serviciului lor îndelungat că deși lipsiți de alte însușiri, au virtuțile amintite. Este de interes primordial pentru o bancă, ca direcțiunea mai bine să dea cu ceva mai mult unui funcționar cunoscut și probat, pentru a-l îndupleca să rămână în postul său, decât să acuireze un străin, orișicât de mult ar fi acela recomandat de unul și de altul.

Dacă sistemul de înaintare introdus la banca ta va și cauza din când în când unora sau altora dureri sufletești, aceasta de regulă nu este decât dureria unora, cari fără pismă și răutate nu pot vedea,

că alții mai buni se ridică deasupra lor. Dar nu sistemul e de vină. Cerințele lui sunt foarte sănătoase și procedura lui cât se poate de dreaptă. N'are favoriți decât pe cei talentați, zeloși și cari și-au câștigat merite. Îndeamnă pe fiecare la străduință și oferă cununa de lauri învingătorului.

În fiecare corp de funcționari se află oameni neîndestuliți. N'ar fi îndestuliți nici atunci când însuși regele Solomon ar fi să le facă dreptate. La fiecare bancă sunt o seamă de funcționari, cari sunt atât de încrezuți, de preocupați, de persoana lor proprie încât nu există pe lume salariu, care i-ar putea îndestuli.

Cassarul tău domnul Pungescu, nu este chiar dintre oamenii de categoria aceasta, dar totuși e de părerea, că serviciile lui nici pe departe nu-i sunt plătite. Se ocupă mai mult cu teoria decât cu praxa, și ar fi în stare să depună un examen splendid asupra chestiilor celor mai ascunse ale sistemului monetar. Polemizează asupra acestor chestii în foaia locală cu un anumit domn H. B. spre disperarea cetitorilor sei, fără însă a putea învinge cu argumente pe adversarul său. Domnul Pungescu are toate însușirile, cari se recer dela un angajat bun, dar îi lipsește inițiativa și puterea de dispozițiune. Din motivul acesta e numai sub-cassar, deși a concurat pe rând la toate posturile de director devenite vacante în cei zece ani din urmă.

Contabilul încă are o jalbă. În vremea din urmă a cerut o urcare de salariu, cu motivarea că a luat de soție o văduvă și are familie, care este în sporire. Dacă însă cutează cineva să se înșoare cu un salariu, care abia e de ajuns pentru susținerea lui proprie, aceea-i treaba lui. Direcțiunile nu pot urca salariul cu ocaziunea fiecărei sporiri a familiei.

Și tu ai avea o mică jalbă. Ai mai puțină plată decât antecesorul tău, trebuie să lucrezi mai mult și a mai trebuit să iai asupra ta și o parte din sarcinile lui. Dar domnul Găgăuță a fost unul din cei mai vechi funcționari, și e de douăori așa de bătrân ca tine. Dacă vei controla că la etatea ta ce salariu ai avut, vei vedea că veniturile tale față de ale lui de atunci sunt princiare.

Sunt funcționari, cari ori de câteori este vorba de îmbunătățirea salarelor, atrag atenția directorilor lor la serviciile și dorințele lor. Că oare sistemul acesta contribuie ceva sau nu la realizarea dorințelor lor, este foarte problematic. Funcționarul, care lasă chestia salarizării la bună chibzuință și simțul de dreptate al direcțiunii sale și nu o chinuiește pe aceasta cu cererile sale, abia cred că umblă rău. Serviciile singuraticilor se cunosc pe deplin de cătră conducătorii dela centru și funcționarul prin aceea că tot mereu bate doba cea mare, nici decât nu-și înmulțește meritele.*

* Din nou află de lipsă să atrag atenția on. cetitori, ca să nu scape din vedere, că aici este vorba de stările din Anglia, unde funcționarii sunt altfel apreciați și plătiți. Nota trad.

Asigurarea funcționarilor noștri de bancă.

Pe lângă cele comunicate în Nr. trecut al «Revistei Economice» relativ la asigurarea funcționarilor noștri de bancă în favorul fondurilor de pensiune ale institutelor lor, azi aducem la cunoștința celor interesați că o mulțime de alte bănci au cerut și ele să li se facă — prin banca noastră de asigurare — proiecte și propuneri pentru astfel de afaceri. Astfel au mai cerut: «Ajutorul» din Șeica-mare, «Sentina» din Satul nou, «Steaua» din Petrovosello, «Minerva» din Beclean, «Berzava» din Reșița, «Zărândeana» din Boița, «Târnavăna» din Sighișoara, «Coroana» din Bistrița și «Concordia» din Gherla.

Băncile noastre, cari mai voiesc a avea proiecte și propuneri pentru asigurarea funcționarilor să se adreseze Direcțiunii băncii noastre de asigurare din Sibiiu cu toată încrederea.

În cererile lor însă să arete apriat numele, etatea și anii serviți la institut ai funcționarilor interesați.

Dela „fundațiunea pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria“.

În decursul celor trei luni din urmă ale anului curent, Iulie, August și Septemvrie au încurs la fundațiune următoarele sume:

1. Prin «Ardeleana»:

dela Emil Perseca și soția, Oravița	Cor. 10.—
„ „Vulturul“ Sânmărtin »	20.—
„ V. Petrașcu, petrecere, Lancrăm »	60.—
„ C. Tatu și soția, Sebeșul-săsesc »	19.40
	Cor. 109.40

2. Prin «Gazeta Transilvaniei»:

pentru diferite răscumpărări publicate dela 31 Maiu — 8 Oct. Cor. 327.30

3. Prin «Banca de asigurare»:

rata II. dela Societatea pentru fond de teatru	Cor. 100.—
„Agricola“, Hunedoara »	50.—
„Progresul“ Ilia »	20.—
„Câmpiana“ Mocs. »	11.—
dela ospățul învățăt. N. Janul »	42.40
dela I. Oprian, anunțuri logodnă »	20.—
din vânzarea Monografiei: „Ardeleana“ de I. I. Lăpedatu »	794.38
	Cor. 1037.78

In total suma Cor. 1474.48

Dela 1 Ianuarie a. c. până la 30 Septemvrie au încurs cu totul Cor. 25425.27, iar starea fundațiunii este de Cor. 65813.52.

Epitropia roagă băncile, cari au primit Monografia „Ardeleni“ și nu o au răscumpărat încă să trimeată

prețul ei de Cor. 8 ca să se poată încheia socotelile acestei afaceri.

Tot asemenea roagă din nou pe acei p. st. domni și doamne cari au primit invitări să aranjeze conferențe, producțiuni și petreceri în favorul fundațiunii, să binevoiască a lua măsurile de lipsă pentru a sport și pe această cale fundațiunea noastră, atât de mult avizată la sprijinul publicului român.

Sibiiu, la 12 Octomvrie 1913.

„Epitropia fundațională“.

AGRICULTURA.

Starea sămănăturilor.

Din raportul ministerial agricol despre starea sămănăturilor până la 6 crt. extragem următoarele:

În a doua jumătate a lunii Septemvrie și pe la începutul lui Octomvrie timpul a fost mai mult uscat. Ploi mai însemnate au fost în intervalul acesta numai pe țărmul drept al Dunării, în ținuturile nordice mai multoase și în părțile sudice ale Ardealului. Temperatura s'a fost urcat cu excepțiunea zilelor dela 21—28 Septemvrie preste normal. După multele ploi de vară timpul uscat din urmă a fost bine venit pentru coacerea bucatelor, ce mai erau încă pe câmp, precum și pentru adunatul și adusul acasă și îmblătitul lor, lucrări cari au și putut fi terminate în acest interval, aproape fără excepțiune. S'a întâmplat și aceea, că pe alocurea într'atâta au lipsit ploile în timpul acesta, încât sămănatul de toamnă abia după mai multe arături, s'a putut efectui, ba chiar a trebuit amănat. În ținuturile mai deluroase sămănatul s'a terminat de timpuriu și deja se pot vedea sămănături bineșor răsărite și verzi, ba pe alocurea relativ chiar prea dezvoltate. Șoarecilor de câmp încă le-a priit timpul uscat înmulțindu-se și cauzând stricăciuni destul de însemnate sămănăturilor,

Afară de arăturile de toamnă și sămănat, mai sunt în curgere diferite lucrări la câmp ca: culesul porumbului, al napilor și cartofilor mai târziu, culesul viilor, adunatul legumelor, tăiatul cocenilor, al tăbacului etc. etc.

Pentru *porumb* timpul uscat și cu soare, din ultimele patru săptămâni a fost foarte favorabil așa încât coacerea lui a fost nu numai la șes dar chiar și în multe ținuturi mai deluroase așa zicând asigurată. Este adevărat, că în Ardeal și în părțile nordice ale țării porumbul este încă și astăzi verde, dar atâta se poate aștepta, ca ținând timpul acesta încă 2—3 săptămâni, să se coacă într'atâta ca să se poată culege și, uscat, să servească de nutremânt. Culesul porumbului s'a și început pe șesul cel mare pe ambii țărmii ai Dunării și pe cel stâng al Tisei, ba pe alocurea e și terminat. Rezultatele sunt peste tot locul mai bune decât cum le prezintă ultima prețuire *oficioasă*. Îmbunătățirea, ce s'a putut constata în ultimele patru săptămâni la recolta de porumb se poate evalua la 2.400.000 măji metrice. — *Prospectele recoltei* de porumb au crescut nu numai cantitativ, ci și calitativ, mai ales în comitatele, în cari se cultivă porumbul în măsură mai însemnată. În acestea se arată pe alocurea — în urma coacerii complete — o recoltă cum nu am avut de ani de zile. — Din teritorul de 4.617,025 jugăre stabilit pe baza datelor oficiului statistic central, ca sămănat cu porumb, după ce vom subtrage 101,100 jugăre, nimicite în decursul verii prin accidente

elementare: ghiață, exundări etc. rămâne sămănat cu porumb un teritoriu de cca 4.515,925 jugăre. De pe acest teritoriu cu media stabilită pe baza aceluiași date de 10.93 m. m. la jugăr s'ar adună cca 49.355,000 m. metrice de porumb, față cu media de 10.39 și totalul de 46.930,000 m. m. dela prețuirea officioasă anterioară. In anul trecut recolta de porumb a fost de 44.882,694 m. m. având media de 10.60 — Scoaterea *cartofilor* e aproape preste tot locul terminată. Rezultatele ar fi cantitativ multămitoare, dar lasă de dorit în privința calității. Mulți cartofi au putrezit în pământ, iar cei rămași întregi au un conținut de apă așa de mare, încât sunt temeri, că nu se vor putea păstra pe iarnă. Pe un teritoriu de cca 1.099,050 jug. rămas sămănat cu cartofi se așteaptă, cu media stabilită mai în urmă de 44.51, o recoltă de cca 48.900,000 m. m. față cu 53.828,046 cu media de 50.03 din anul trecut. — *Napi de zahăr* s'au desvoltat bine. Rezultatul — cu toate plângerile, ce se aud de ici de colea — sunt *mijlocii bune*. Pe un teritoriu de 313,467 jug. cu media de 152.38 se așteaptă o recoltă generală de cca 47.750,000 m. m. față cu 47.958,218 m. m. de pe un teritoriu de 299,338 jug. din anul trecut. — *Napii de nutreț* au dat rezultate cantitativ și calitativ bune. *Rapița* a răsărit frumos și des. Cea sămănată mai târziu e mai slăbută. — *Legumele* dau rezultate bune. Numai în comitatele din nord se aud plângeri de putregiune. — *Fasolea* s'a adunat și îmblătit. Rezultatele sunt la șes bunișoare ca cantitate, dar calitativ slabe. — *Varza* dă rezultate în toate privințele bune. — *Tutunul* în cea mai mare parte e cules și acum se usucă. Rezultate cantitativ bune. — *Nutrețurile artificiale* în general au dat bune rezultate, în ce privește cantitatea, dar neputându-se usca și adună în condițiuni bune, calitatea lor a suferit mult. Tot asemenea *otava*. — *Pășunile* sunt și acum frumoase, oferind vitelor nutremânt din abundență. Recolta de *poame* în general se poate numi bunișoară. — Prune, mere și pere au fost multe. Nuci și alune în locurile scutite deasemenea au fost destule.

Media recoltei la porumb, cartofi și napi de zahăr se prezintă — după ținuturi — precum urmează:

	Porumb pr. jugăr	Cartofi în mâji	Napi de zahăr metrice
Intre Dunăre și Tisa . . .	15.27	54.38	175.23
Pe țărmul drept al Dunării.	12.34	57.35	148.89
Pe țărmul stâng al Dunării	10.99	54.70	146.35
Pe țărmul drept al Tisei . .	6.47	27.69	124.19
Pe țărmul stâng al Tisei . .	8.56	26.16	166.11
In unghiul dintre Tisa și Murăș	12.21	44.51	174.79
In Ardeal	5.54	39.16	142.42

Și anume:

Alba-inferioară . . .	5.41	27.94	109.06
Bistrița-Năsăud . . .	7.61	25.57	—
Brașov	7.49	81.39	155.59
Ciuc	7.50	44.04	160.—
Făgăraș	5.16	33.71	200.—
Treiscaune	4.52	40.33	119.94
Hunedoara	6.32	24.52	160.—
Târnava-mică	5.09	19.57	80.—
Cojocna	5.60	25.62	160.—
Murăș-Turda	4.56	23.92	78.07
Târnava-Mare	5.22	30.46	133.20
Sibiu	7.42	46.47	150.83
Solnoc-Dobăca	5.39	21.22	116.63
Turda-Arieș	4.93	19.15	160.—
Udvarhely	3.45	18.98	90.—

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 16 Octomvrie 1913.

Situația pieței internaționale de bani continuă a fi încordată. Abia a trecut o săptămână și ceva dela urcarea etalonului oficial din London la 5% și deja circula svonuri despre o nouă urcare a etalonului la 5 $\frac{1}{2}$ %, măsură reclamată de considerabilele detrageri de aur din Anglia. Urcarea aceasta, până în momentul când scriem aceste șire, poate a și urmat și nu va întârziă a influința și celelalte piețe. In Berlin deja a provocat urcarea discontului privat la 4 $\frac{7}{8}$ %. Numai în Paris discontul se menține constant la nivoul din trecut de 3 $\frac{3}{4}$ %.

In piața internă de bani circulația este minimală. Medio a trecut fără emoții deosebite, escontorii mari continuând a stă rezervați. Noua emisiune a bonurilor de tezaur ungare, precum se anunță, a reușit splendid, și prin capitalurile, ce va aduce în țară, probabil, va contribui la ameliorarea situației. Discontul privat de altcum a cotat 5 $\frac{15}{16}$ % la cambii vieneze de prima bonitate, 6 $\frac{1}{8}$ % pentru cambii de aceeași categorie budapestane. Alt material 6 $\frac{3}{4}$ %—7 $\frac{1}{4}$ %.

CRONICĂ.

Lăptăriile cooperative sătești din Ungaria în 1912.

In anul 1912 au existat în Ungaria în total 561 lăptării cooperative sătești, cu 55,115 membri. Cantitatea lapteului furnizat a fost de 74 milioane litre, față de 74 mil. în anul precedent. Untul fabricat în anul 1912 a fost de 2.149,940 kg. (în 1911: 2.060,538 kg.) Venitul total al lăptăriilor cooperative în 1912 s'a cifrat la rotund K 10 milioane (în 1911: 9 milioane).

Creșterea depozitelor spre fructificare ale băncilor din provincie prezintă în timpul dela 1895 până la anul 1911 următoarele cifre:

In 1895: K 50 mil., în 1896: K50 mil., în 1897 K 69 mil., în 1898: K 49 mil., în 1899: 32 mil., în 1900: K 45 mil., în 1901: K 74 mil., în 1902: K 99 mil., în 1903: K 120 mil., în 1904: K 126 mil., în 1905: K 125 mil., în 1906: K 132 mil., în 1907: K 116 mil., în 1908: K 153 mil., în 1909: K 205 mil., în 1910: K 274 mil. și în 1911 K 33 mil. In total deci s'au sporit depozitele spre fructificare din Ungaria din 1894 până în anul 1911 cu K 2051 milioane.

S U M A R.

Greutățile financiare cu cari luptă „Asociațiunea”. — România nouă. — Bancherul din provincie. — Asigurarea funcționarilor noștri de bancă. — Dela „Fundațiunea pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria”. — Agricultură: (Starea sămănăturilor). — Revista financiară: Situațiunea. — Cronică: Creșterea depozitelor spre fructificare ale băncilor din provincie, Lăptăriile cooperative sătești din Ungaria în 1913.